

Mikuláš Galanda: Kresba a grafika

Vernisáž: 8. februára 2018 o 17.00 hod.

Trvanie výstavy: 8. február 2018 – 20. máj 2018

Miesto: Turčianska galéria v Martine

Kurátor výstavy: Adam Galko

Výstava kresieb a grafík Mikuláša Galandu (1895-1938) zo zbierok Turčianskej galérie predstavuje prierez tvorby jedného z najvýznamnejších umelcov Turčianskeho regiónu 20. storočia, ako aj slovenského umenia. V tomto roku uplynie 80 rokov od ukončenia jeho smrti, čo vytvára príležitosť lepšie sa pozrieť na určité fragmenty významného diela, ktoré za sebou zanechal.

Predovšetkým ide o formálny výskum, ktorý už od jeho študentskej tvorby smeruje k európskej moderne. Inšpirovaný secesiou začína konštruovať svoje prvé čisté organické a presné línie ku ktorým neskôr pribudne melanchólia a expresia ovplyvnená Edvardom Munchom. V tridsiatych rokoch redukciou a štylizáciou dospeje k formálnemu prejavu, ktorým sa najviac priblíži tvorbe Picassa. a na krátky čas úplne upustí od predmetného sveta. Experimentovanie s tvarom ako symbolom zostáva v Galandovej tvorbe prítomné najmä v grafickej tvorbe exlibrisov a ilustrácií popri ktorej, voľne rozvíja idey analytického kubizmu. Rozvíjanie viacerých formálnych prúdov v jeho tvorbe, uplatňuje dominantne v námetoch ženy- matky, ale aj v zbojníkoch a drevorubačoch. Perfekcionizmus a progresivizmus Galandovho výskumu vyústil do množstva kresbových sérii hľadajúcich ideálne tvaroslovie či kompozíciu, ktoré v konečnej fáze prenáša precízne prostredníctvom mriežky na plátno.

Tieto rôzne špecifiká jeho tvorby sa v náznakoch pokúsi predstaviť výstava, ktorá je postavená výlučne zo zbierok Turčianskej galérie. Koncepcia výstavy preto neusiluje podávať ucelené okruhy štýlotvorných období, ale zameriava sa menšie juxtapozície zahŕňajúce študijné skice, náčrty, nedokončené a rozpracované diela, ktoré pre svoj okrajový charakter zostávajú často mimo pozornosti ukryté v depozite. Okraj, alebo periféria, pritom v tvorbe Mikuláša Galandu nadobúda hodnotné postavenie, ako v obsahovej rovine námetu (žobráci, pijani, vyst'ahovalci) tak v rovine okrajového média kresby. Z pomocného média kresby, ktoré do 20. storočia bolo mimo vysokého umenia, sa aj vďaka Galandovi stáva autonómny prostriedok, s vlastnými nezameniteľnými kvalitami – autenticitou, bezprostrednosťou a energiou, čo podrobnejšie rozoberá historička umenia Zita Kostrová vo svojej novej publikácii: *Energia kresby Mikuláša Galandu* (2017). Rovnako tvorba úžitkovej grafiky, ktorá bola za okrajom Galandovej tvorby voľného umenia, sa stala dominantnou, čo potvrdzuje jej ocenenie striebornou medailou na *Svetovej výstave v Paríži* v roku 1937. Koncept výstavy sa teda pokúsi poukázať na tieto kvality, zdôrazniť energiu a výraz kresbového diela, vyzdvihnúť vnútornú monumentalitu drobných grafík, exlibrisov a poukázať na maľbou potlačenú autenticitu skíc a náčrtov.

Mikuláš Galanda (* 4. máj 1895, Turčianske Teplice – † 5. jún 1938, Bratislava). Po absolvovaní gymnázia v Lučenci, začal v roku 1914 študovať maľbu na Akadémii výtvarných umení v Budapešti. Štúdium však musel po dvoch rokoch pre vojnové udalosti zanechať.

V roku 1922 odchádza do Prahy, kde začal študovať na Umeleckopriemyselnej škole u prof. H. V. Brunnera. Po roku prestúpil na pražskú Akadémiu výtvarných umení a študoval u prof. A. Thieleho a prof. F. Bromseho. Počas štúdia v Prahe sa spriatelil s Ludovítom Fullom. Spoločne vydávali časopis "Súkromné Listy Fullu a Galandu, ktorý sa stal manifestom slovenského umenia.